

KRISEFORTÆLLINGER

REDNINGSAKTØRER, DØDE KROPPE OG TABTE MENNESKELIV PÅ MIDDELHAVET

ANJA SIMONSEN

Den Internationale Organisation for Migration (IOMa) har udråbt 2024 til at være det år, hvor flest mænd, kvinder og børn har mistet livet på Middelhavet. Med 8.700 dokumenterede tab af menneskeliv på den farlige og irregulære migrationsrute er dødstallet steget med 20 procent fra 2022 (IOMb). I det seneste årti har et dokumenteret antal på over 72.000 mænd, kvinder og børn ifølge IOM mistet livet i deres forsøg på at opnå en form for sikkerhed i Europa. Antallet af migranter,¹ der dør på Middelhavet, er dog med al sandsynlighed langt højere. Den Internationale Røde Kors Komité (ICRC) anslår, at kun 13 procent af de dødsfald, der sker på Middelhavet eller den atlantiske rute som følge af irregulær migration, bliver dokumenteret. Mange mennesker forsvinder i ørkenen i Sudan og Libyen eller i Middell- eller Atlanterhavet for aldrig at blive fundet. Jason de León viser gennem sit arbejde med migranter på flugt fra Sydamerika mod USA, hvordan Sonora-ørkenen fungerer som en effektiv form for grænsekontrol for USA (de León 2015). Det samme gør sig gældende i en europæisk kontekst, hvor både Sahara-ørkenen og Middelhavets barske terræn har krævet mange menneskeliv og dermed bremset folk på flugt i at nå sikkert frem til Europa.

Siden 2013 har over en million mennesker søgt flugt ved at forsøge at krydse Middelhavet i overfyldte gummi- og fiskerbåde. Tilsammen karakteriserer Den Europæiske Kommission (EK) perioden fra 2013 til i dag som en krise(tid), fordi så mange mennesker forsøger at nå Europas grænser irregulært (Agustín og Jørgensen 2019) og dermed udgør en socioøkonomisk trussel for Europa (Cusumano et al. 2021). Denne migrationskrise er ifølge EK en undtagelsestilstand, som skal handles på med ekstraordinære tiltag (Rajaram 2015). Civile redningsorganisationer forstår derimod den egentlige krise som humanitær, fordi så mange mennesker mister livet på og omkring Middelhavet. Krise er for dem en kronisk tilstand skabt af ekstraordinære politiske tiltag, som de modarbejder ved at forsøge at redde menneskeliv (jf. Vigh 2008; Simonsen 2025).

Litteraturen om kriser i bevægelse omhandler ofte pandemier eller klimaet (Farmer 2001; Farmer 1996; Singer et al. 2021; Wit et al. 2018). I denne artikel undersøger jeg i stedet kriser i en kontekst af irregulær migration og dødsfald. Mere specifikt viser jeg i denne artikel, at dødsfald er sociale, som Robert Hertz lærte os tilbage i 1907 (Hertz 1960). Jeg vil argumentere for, at dette også gælder i voldelige kontekster – som eksempelvis dødsfald på Middelhavet. Her bliver private redningsaktørers teknikker, forstået som både kropslige og narrative, formet af globale socialpolitiske forhold. Nyere litteratur har bevæget sig i retningen af at undersøge private redningsaktioner på Middelhavet som sociale ved at undersøge kompleksiteten af de etiske dilemmaer, der kan opstå gennem sociale interaktioner under redningsaktioner (Cusumano 2017a; Mann og Permoser 2022), samt hvordan redningsaktioner på Middelhavet er formet af aktivisme, professionalismisme og politiske narrativer (Iozelli 2024).

Gennem både online- og offlineinterviews, seminarer og feltarbejde om bord på private redningsskibe i havn i perioden 2022-2023 har jeg indsamlet data, der giver et intimt indblik i, hvordan private redningsaktører gennem aktiv deltagelse i redningsaktioner på Middelhavet tillærer sig ”kropslige teknikker” (Mauss 1935), der gør dem dygtigere til at redde menneskeliv. Disse erfaringer gør dem også i stand til at fortælle om de menneskelige konsekvenser ved at møde – eller overse – liv, der er gået tabt på Middelhavet. Det er historier om mennesker på flugt, som har mistet livet, og som ofte blot ender som tal i statistikkerne. Artiklen zoomer derfor helt ind på det, Marcel Mauss (ibid.) definerede som kropslige teknikker, nemlig den måde, vores krop gør og ageren er socialt indlejret og derfor skal analyseres ud fra den kontekst, vores kropslige teknikker tillæres og praktiseres i. Inspireret af Michael Jackson (2002), der undersøger den intersubjektive betydning af historiefortælling i blandt andet kontekster af vold, analyserer jeg i denne artikel de krisefortællinger, der opstår af at have tillært sig de kropslige teknikker, det kræver at være en dygtig redningsarbejder. Artiklen undersøger, hvordan det at være vidne til og aktivt deltage i redningsarbejde bliver genfortalt af private redningsaktører som krisefortællinger, men samtidig også kan vende ufrivilligt tilbage som ufuldstændige historier. Artiklen viser også, hvordan genfortællingerne kan blive til modfortællinger, der giver modspil til Den Europæiske Kommissions definition af den såkaldte migrationskrise. Artiklen har derfor et analytisk fokus på, hvordan private redningsaktører arbejder gennem deres kroppe tillærte teknikker og de gen-, med- og modfortællinger, der både skabes af og hjem søger redningsaktører på Middelhavet som en konsekvens heraf.

Kriminalisering og dødelig ligegyldighed

I sommeren 2023 fik jeg lov til at komme om bord på et af de redningsskibe, som private humanitære organisationer benytter, når de forsøger at redde menneskeliv på Middelhavet. Jeg tilbragte i alt tre uger om bord på skibet, mens det lå i havn ved en by på Sicilien. Jeg foretog ni interviews og tre ugers deltagerobservation, hvor jeg deltog i de forskellige programmer, som de ansatte redningsaktører havde arrangeret for nye frivillige redningsaktører, som ankom til skibet. Programmet bestod af alt fra en tur rundt på skibet, gennemgang af madplaner og rengøring, introduktionsrunder og informationsmøder om selve redningsaktionerne til de regler, man skal følge, og vigtigheden i at følge dem: Ingen mobiler om bord på dækket, når overlevende er om bord; hvis toilettet er stoppet, så kald på det tekniske team; spis søsygepiller inden afrejse. De ansatte om bord på skibet arbejdede i en rotationsordning, så de skiftedes til at være på redningsaktioner. Derudover ankom de frivillige. For nogle af de frivillige var det deres første redningsaktion, for andre var det blot deres første redningsaktion på lige netop dette skib. Det vigtige var, ifølge de ansatte på skibet, at redningsholdet bestod af både erfarne og mindre erfarne, fordi det som helhed gav en bedre dynamik.

Mit feltarbejde om bord på skibet blev afslutningen på to års forskning om redningsaktioner på Middelhavet og den kriminalisering, der har fundet sted heraf under migrationskrisen. Kriminalisering skal her forstås ud fra et lovmæssigt perspektiv, da humanitære private redningsaktører er gået fra at arbejde side om side med de sydeuropæiske myndigheder til regelmæssigt at blive anklaget for at overtræde loven. Disse anklager går på både bureaukratiske regelbrud såsom tekniske mangler på skibene eller mangelfuld affaldssortering til mere alvorlige kriminelle lovovertrædelser såsom menneskesmugling, hvidvask af penge, spionage og medlemskab af kriminelle organisationer. De sidstnævnte lovovertrædelser kan give op til 20 års fængsel i fx Grækenland (Mellon 2023, 1). Kriminaliseringen af redningsaktioner på Middelhavet tog for alvor fart i 2017, hvor Frontex, som er EU's grænseagentur, betegnede private redningsaktører som en form for magnet på Middelhavet. Ifølge Frontex opfordrer redningsaktører på Middelhavet ved deres tilstedeværelse migranter til at flygte irregulært. Redningsskibe blev ifølge Frontex til en form for falsk sikkerhed for migranter og samtidig en trussel mod Europa grundet det stigende antal ankomne migranter (Cusumano og Villa 2021; Mainwaring og Debono 2021), også selvom private redningsorganisationer kun står for at redde 10 procent af de overlevende, der når i land.

Den stigende kriminalisering af og anklager mod redningsaktører og private humanitære organisationer har ført til beslaglæggelser og tilbageholdelser af ski-

be i længere tid. Det har den konsekvens, at mange af dem ruster og dermed ikke kan sejle igen uden en grundig restaurering (ibid.). Det har også medført nye love, som de private redningsorganisationer skal følge på Middelhavet. I begyndelsen af 2023 vedtog Italien eksempelvis et dekret, som forpligter redningsaktører til at sejle til en europæisk havn umiddelbart efter en redningsaktion. Dette betyder, at de ikke må foretage mere end en redningsaktion ad gangen og derfor ikke kan blive på havet for at lede efter flere nødstedte både. Dernæst tildeles redningsaktørerne havne, som de kan lægge til i for at sætte de overlevende i land. I Italien tildeler myndighederne primært havne i det centrale og nordlige Italien, hvilket forlænger landsætningsprocessen betydeligt (Stierl 2023a).

Ifølge flere private og ikke-statslige organisationer er kriminalisering af private redningsorganisationers arbejde på Middelhavet essentiel, hvis vi vil undersøge og forstå migranternes død en route (United Nations Human Rights Office of the High Commissioner 2021; Kurdi et al. 2023). I 2019 udtrykte FN's kommissær for menneskerettigheder, Michelle Bachelet, bekymring for kriminaliseringen og den ligegyldighed, han oplevede i forbindelse med migranternes død:

I de seneste måneder har flere europæiske landes handlinger for at kriminalisere, hindre eller standse humanitære redningsfartøjers og eftersøgningsflys arbejde – og det kraftige fald i antallet af eftersøgnings- og redningsfartøjer, der drives af europæiske stater – haft dødelige konsekvenser for voksne og børn, der søger sikkerhed. Talrige både har drevet rundt på havet i ugevis for at finde en nødhavn til de udmattede og traumatiserede migranter, de har reddet. Utallige andre migranter er blevet opfanget af den libyske kystvagt og sendt tilbage til Libyen, hvor deres rettigheder og potentielt også deres liv er alvorligt truet. Jeg er bekymret over denne dødelige ligegyldighed over for desperate mennesker (United Nations Human Rights Office of the High Commissioner 2021).²

Forskning i kriminaliseringen af migration og private redningsaktioner samt de konsekvenser, det har, herunder migranternes død, har også belyst, hvordan overordnede strukturer hænger sammen med de menneskelige omkostninger (Fekete 2018; Chemlali 2023). Nogle har undersøgt, hvordan internationale bilaterale aftaler mellem lande såsom Italien og Libyen har påvirket migranternes tilværelse i de pågældende lande, blandt andet med fokus på brud på menneskerettigheder (Vari 2020) og bådulykker (Simonsen 2023, 2025); andre, hvordan humanitære redningsaktører er gået fra at arbejde side om side med myndigheder til at blive anset som menneskesmuglere (Cusumano og Villa 2021). Forskere som Maurice Stierl har belyst, hvordan myndigheders kriminalisering af private organisationers redningsaktioner må forstås som et politisk strategisk værktøj, der blandt andet bruger kontrollen af tid som et våben, der kan have dødelige konsekvenser (Stierl 2023b).³ Med andre ord har litteraturen hidtil oftest haft et kritisk og vig-

tigt blik på kriminaliseringen af redningsaktioner gennem undersøgelser af makrostrukturer og internationale politiske aftaler, som leder til forværrede tilstande for migranter under flugten og meget usikre arbejdsforhold for redningsaktører.

I denne artikel undersøger jeg konsekvenserne af kriminaliseringen af redningsaktionerne under migrationskrisen ved at komme helt tæt på de menneskelige erfaringer, som migranternes død skaber for de mennesker, der bliver konfronteret med den. Jeg vil følge en kvindelig redningsaktør, som jeg i denne artikel kalder Luna, og en mandlig redningsaktør, som jeg kalder Antonio, og deres møde med en verden, hvor kriminaliseringen af både flugt og redningsaktioner har dødelige udfald.

Ankomsten

At ankomme til Sicilien fra Danmark i den varmeste måned på året var ikke nemt. Det var, som om sommervarmen havde sat ild til hele Sydeuropa, og min ankomst blev derfor udsat et par dage, da der var brand i lufthavnen i Catania. Det samme skete for flere af redningsaktørerne, der skulle om bord på redningsskibet. Luna var en integreret del af redningsholdet. Faktisk havde hun i mange år været aktiv redningsaktør, og inden det arbejdede hun med ankomne flygtninge i Europa. Luna var vokset op nær vand, og derfor følte hun sig tæt forbundet til havet. Faktisk var det, der allerførst havde inspireret hende til at arbejde med flygtninge, det faktum, at de havde krydset Middelhavet. Luna havde ligesom de fleste af de andre, jeg har interviewet igennem de seneste to år, en bacheloruddannelse. Ud over dette var hun også livredder. Hun vidste derfor en del om, hvad det krævede fysisk og mentalt at være på Middelhavet. Som Luna forklarede: ”Jeg var virkelig imponeret, fordi folk ankom over Middelhavet – på mit hav – Middelhavet. Det faktum, det gjorde virkelig indtryk.”

Luna ankom, så snart skibet lagde til havn, og hun skulle nu bruge de næste tre uger på at få overleveret den nødvendige information fra det forrige redningsteam og træne de nyankomne redningsaktører. Luna var altid i sin uniform med T-shirt, lange bukser og sikkerhedssko, og hun var altid i gang med et eller andet. Hun blev introduceret til mig som en, der var værd at tale med. Jeg fulgte Luna rundt på skibet de næste tre uger, hvor alle om bord var opdelt i teams. Luna tilhørte teamet, der skulle stå for den egentlig redningsaktion, og hun viste mig og de andre nyankomne på sit team de forskellige dele af skibet. Vi så, hvor redningsvestene til både voksne og børn var placeret, og vi skulle på en øvelse også selv tage redningsvestene på. Vi blev instrueret i, hvordan vi skulle agere i tilfælde af en nødsituation, hvor alle skulle evakueres. Det var også Luna, der holdt oplægget om det, de kunne forvente at møde på Middelhavet

under redningsaktionerne. Hun fortalte blandt andet, hvordan folk på flugt er begyndt at flygte i små både af skarp glasfiber, som er endnu mere usikre end små oppustelige gummibåde, men som også kan punktere de gummibåde, som redningsaktørerne bruger under selve redningsaktionerne – de såkaldte 'ribs' [Rigid Inflatable Boat]. Luna instruerede alle i, hvordan man skulle nærme sig disse både på havet for at undgå at ødelægge skibets ribs. Jeg fik lov til at hoppe om bord på en gummibåd, mens den stadig sad fast på siden af det store skib. At høre Luna og senere hen også andre redningsaktører fortælle, hvor de forskellige redningsaktører ville blive placeret under en redningsaktion, gjorde pludselig det hele mere virkeligt. På den største rib sidder der altid en eftersøgnings- og redningskoordinator (SAR-koordinator), som er leder for rib-teamet på begge ribs, og som bestemmer, hvordan selve redningen skal forløbe, fx hvad gør de først, og hvem skal først hjælpes over på rib'en. Det er SAR-koordinatoren sammen med den kulturelle oversætter [cultural mediator], der har al kontakt med migranterne på båden i havsnød. Det er også SAR-koordinatoren, der har kommunikationen med den anden rib og moderskibet. De sidder forrest i rib'en og demonstrerer for de overlevende, hvordan man tager redningsveste på, fortæller, hvem de er, og laver menneskemængdekontrol [crowd control]. Bagved sidder ribsupporten og journalisten, som er med ombord for at dokumentere det, der sker på Middelhavet, men også som ekstra hænder til at hjælpe med at fordele folk på rib'en og få dem til at sidde ned samt med at uddele redningsveste. De to positioner er altid med om bord, da man har brug for ekstra hænder til at hjælpe med crowd control. SAR-koordinatoren og den kulturelle oversætter hjælper med at fordele folk på rib'en og få dem til at sidde ned samt med at uddele redningsveste. Allerbagerst sidder den, der sejler rib'en.

Det er den største rib, der først sejler ud til båden i havsnød og rapporterer til moderskibet og det andet rib-team om, hvor mange der er om bord, hvilken tilstand de er i, og om der er kvinder/børn. På den mindre rib er der en rib-lead, der fungerer som leder på den enkelte rib, en deckhand/rib-support, fotografen og den, der sejler rib'en.

Luna forklarede under rundturen, at det var vigtigt at vise autoritet under redningsaktioner ved at være tydelig og fremstå stærk gennem sin måde at handle og tale på. Hun forklarede, hvordan målet var, at migranter i nød skulle stole på, at hun og hendes kollegaer havde kontrol over situationen, og derfor agerede, som Luna og hendes kollegaer sagde. Hvis ikke den tillid blev etableret, kunne det gøre redningsaktionen yderligere risikofyldt med migranter, der i desperation hoppede i vandet. Det var Luna, der stod for at oplære de frivillige i alt dette gennem praktiske redningsøvelser med ribs, når skibet var sejlet fra havn på vej ud mod redningszonen (SAR – Search and Rescue Zone), hvor de frivillige

skulle lære de kropslige teknikker, der skulle til for at redde menneskeliv på Middelhavet. En af de øvelser, som alle kommende redningsaktører skal igennem, består i, at man skal spille migrant i en båd, og de andre redningsaktører skal øve sig i, hvordan migranterne så sikkert som muligt bliver hjulpet over på rib'en uden at gøre bådene mere ustabile. De øvelser, man har på rib'en i forhold til person over bord [person over board], går ud på at kaste en redningsbøje og centifloats ud i vandet. Derefter øver man, hvordan man hiver folk direkte fra vandet op i rib'en, og hvordan rib'en agerer så sikkert så muligt i den situation. To besætningsmedlemmer tager fat under personens armhuler, så man har et godt greb, og så hiver man personen op i to ryk.

Kropslige teknikker i søgen efter liv: redningsarbejde på Middelhavet

De tre uger om bord på skibet med Luna og de andre redningsaktører, mens det stadig var i havn, blev med andre ord brugt på at tillære os viden og kropslige færdigheder til de kommende redningsaktioner på Middelhavet.

Gennem feltarbejdet de seneste to år er det blevet tydeligt, at teknikkerne, som de private redningsaktører oplæres i af hinanden, er forskellige, alt afhængigt af hvilken rolle og opgave man har, og om man befinder sig på vandet eller i luften. Antonio var en del af en privat redningsorganisation, der fra helikoptere assisterede redningsskibe under redningsaktioner på Middelhavet ved at spotte mennesker i nød og give besked til de relevante autoriteter, som så kunne foretage den egentlig redningsaktion. Jeg fik kontakt til ham gennem mit netværk i Italien og mødtes med ham i sommeren 2021, hvor han under solrige italienske himmelstrøg fortalte, hvordan han modsat Luna ikke havde drømt om at være en del af migrationssektoren eller redningsaktioner, men nærmere ville ud at opleve noget, inden han skulle studere på universitetet. Han endte med at tage til en italiensk ø, som modtog mange folk på flugt, og det var herigennem, at han blev introduceret til og senere blev en del af en privat redningsorganisation. Under vores samtaler blev jeg mere og mere interesseret i at forstå, hvordan han som helt ung og uerfaren var blevet oplært, og mest af alt, hvordan han nu lærte nye kollegaer at internalisere de kropslige teknikker, som han selv havde indlært:

... Når du starter, er der en anden, der forklarer dig [hvordan du skal gøre], og [nu] er jeg nødt til at forklare det flere gange til nye folk, der flyver med mig, men [derefter] så er du nødt til bare at prøve. Så det, du grundlæggende gør, er, at vi opdeler i fire sektorer, så vi bruger klokkesystemet, og så sidder taktisk koordinator [tacoen] altid ved siden af piloten, så foran til højre ... og så skal jeg dække fra klokken tolv til tre, og det er ligesom at lave et søgemønster med øjne på det havområde, du kan se, uden at gå for langt, fordi med højden og hastig-

heden og dimensionen af de mål, vi er interesseret i ... hvis du leder efter sager [cases, refererer til skibe i nød], så er det godt at spotte op til otte kilometer, for [længere end det] så kan man ikke rigtig få øje på det, man leder efter, fordi det er for småt, så man laver bare et søgemønster med øjnene og skifter lidt med øjnene og kikkerten, for med kikkerten kan man selvfølgelig se bedre, men det er mere trættende, og det er lidt sværere at holde orienteringen ... når man får øje på noget, tjekker man det, og hvis man ikke er sikker på, hvad det er, beder man en anden om at krydstjekke for en, og i begyndelsen er det superhårdt, fordi det ikke er muligt at fortælle dig, hvordan det, du leder efter, ser ud, før du ser det, så det er bare at fortælle folk, der flyver for første gang ... at alt, hvad de ser, skal de bare fortælle mig, og så kan jeg sige, 'det er for lille, det er et fiskefartøj, det er for stort' ... du kan få øje på noget lige bag dig eller noget meget langt væk, og det er du bare nødt til at vænne dig til ... nogle mennesker er virkelig gode til at finde folk, de forstår virkelig dimensioner fra første gang, andre som mig havde brug for ... måske fire, fem missioner for virkelig at forstå det ... nu, når andre i flyet ser noget, har jeg bare brug for et hurtigt tjek med kikkerten ... og så kan jeg beslutte, om vi skal afvige og tjekke det eller ej.

Marcel Mauss lærte os tilbage i 1935, hvordan kroppen ikke kun er biologisk, men også socialt konstitueret. Kroppen er ifølge Mauss et produkt af det omkringværende samfund. Vi kan dermed forstå specifikke sociale sammenhænge, normer og sociokulturelle praksisser ved at se på "kropslige teknikker" (Mauss 1935) og de måder, hvorpå de bliver tillært og internaliseret med og uden redskaber. Antonio havde med andre ord internaliseret teknikken 'at spotte' gennem sin position som redningsaktør på Middelhavet i en privat redningsorganisation. Det havde han gjort så meget, at han nu kunne hjælpe andre med at dygtiggøre sig i den kropslige teknik at spotte. På den måde er "former for kropsbrug [techniques du corps] betinget af vores forhold til andre" (Jackson 1983, 334), i dette tilfælde gennem socialiseringen at spotte, men også gennem konfrontationen med døde (eller savnede) kroppe, der ufrivilligt oplærte Antonio og hans kollegaer. Ufrivilligt, fordi Antonio gennem sin professionelle tilstedeværelse kæmpede imod, at migration skulle koste menneskeliv, og hvis hovedformål var at spotte, alarmere myndighederne om migranter i nød og dokumentere det, de var vidne til. Dog viser Antonios erfaringer også, at ikke alle kroppe internaliserer praksisser ens. Der er forskel på, hvor godt folk lærer at spotte og hvor hurtigt.

De kropslige teknikker, som Luna, Antonio og alle de andre, jeg har interviewet igennem de seneste to år, havde tillært sig, internaliseret og nu gav videre, var på mange måder et produkt af det omkringværende samfunds tilgang til migranternes død på Middelhavet. Redningsoperationerne opstod som respons på to bådulykker, som fandt sted i 2013 med få dages mellemrum, hvor over 600 mennesker på flugt mistede livet (Black 2024). Italien responderede ved at iværksætte den italienske redningsoperation Mare Nostrum [vores hav]. Mare

Nostrum varede fra oktober 2013 til november 2014 med et budget på 9,5 millioner euro per måned, hvor Italien patruljerede i internationalt farvand, inklusive langs Libyens og Tunesiens kyster. Redningsoperationen nåede at redde ca. 150.000 mennesker på Middelhavet. Luna forklarede mig, at de skibe, der blev brugt til operation Mare Nostrum, var militærskibe, som derfor ikke tillod civile aktører som Luna at komme med om bord. Operationen blev dog også hurtigt afløst af EU's operation Triton, der løb fra november 2014 til februar 2018. Triton blev kørt af Frontex i samarbejde med Italiens indenrigsministerium og de italienske kystvagter. Frontex' hovedformål var at patruljere grænserne, ikke at foretage redningsaktioner. I stedet for at patruljere i internationalt farvand som under Mare Nostrum patruljerede aktørerne under operation Triton 30-40 sømil ud for Italiens og Maltas grænser (Læger uden grænser n.d.). At det politiske fokus gik fra udelukkende at være på redningsaktioner til også at prioritere grænsepatruljering, ændrede ikke ved antallet af mennesker på flugt, som forblev stabilt i 2014 og 2015. Til gengæld steg "migrantdødeligheden i 2015 30 gange fra 2 dødsfald ud af 1.000 overfarter til 60 ud af 1.000, som toppede i februar og april" (Heller og Pezzani 2017, 41). Det var også i 2015, at et af de største skibsforslis på Middelhavet fandt sted, det såkaldte Augusta-skibsforslis. Den 18. april 2015 døde mere end tusinde mænd, kvinder og børn, da en overfyldt fiskerkutter sank ud for Italiens kyst. Kun 28 mennesker overlevede rejsen (M'charek 2018). I kølvandet på det øgede tab af menneskeliv på Middelhavet begyndte private humanitære organisationer at foretage redningsaktioner (Cusumano 2017b). Redningsaktioner, som dem Luna og Antonio foretager, blev derfor et direkte svar på socioøkonomiske praksisser i det omkringværende samfund. Med Itamar Mann og Julia Permosas ord blev sådanne redningsaktioner til "flydende fristeder" [floating sanctuaries] (2022), der kæmpede imod fortællingen om irregulær migration som den egentlige krise. Et socialt netværk af private redningsaktører blev født.

Fra med- til modfortællinger

Tilbage på skibet hos Luna ville jeg med udgangspunkt i en erfaren redningsaktør som hende tættere på at forstå, hvordan hendes job som redningsaktør ikke kun var fysisk, men også narrativt. Hvordan hendes kropslige teknikker og genfortællinger smeltede sammen i et større metanarrativ om redningsaktører, døde kroppe og tabte menneskeliv på Middelhavet.

Efter to ugers feltarbejde på skibet kaldte Luna mig til side og sagde, at nu havde hun endelig tid til et interview. Hun bad mig følge efter hende. Jeg tog fluks min lille notesbog, min telefon med optager, min kasket og fulgte efter

hende. Skibet var som hendes hjem, og hun kendte hvert eneste lille hjørne, inklusive hvor det meste private sted var at finde på et ellers meget travlt og fyldt skib. Mens vi sad der på toppen af skibet i den ubarmhjertige varme fortsatte vi samtalen om Lunas vej ind i en verden af redningsaktører på Middelhavet.

Som nævnt tidligere var det i kølvandet på det øgede antal tab af menneskeliv på Middelhavet, at private humanitære organisationer begyndte at foretage redningsaktioner. Det var om bord på sådan et skib, at Luna blev udvalgt til at komme med på sin første redningsaktion. Under interviewet fortalte hun mig, hvordan hun havde det, da hun blev valgt til at skulle med: ”Da jeg først blev kontaktet, var jeg meget, meget glad. Jeg hoppede, jeg kunne slet ikke forstå det, fordi jeg ville virkelig gerne have denne oplevelse. Som jeg siger, så er dette ikke et job, det er en mission.” Luna så med andre ord redningsarbejdet som en større mission, der havde en dybere mening, et formål. Noget af det, der i starten motiverede hende som redningsaktør, var samarbejdet med myndighederne. Det gav hende og de andre styrke, og de følte, at de gjorde nytte. Hun forklarede, hvordan de arbejdede side om side, og hvordan myndighederne var taknemmelige for det arbejde, som Luna og hendes kollegaer udførte på Middelhavet. De havde etableret et arbejdsforhold, hvor de kunne regne med hinanden. Luna supplerede: ”Det var rart at have denne form for relation til myndighederne, for NGO’er er ikke imod myndighederne. NGO’er skal bare udfylde et hul og give en hånd til myndighederne. Så det var virkelig motiverende og rart.”

Gennem vores samtale blev det tydeligt for mig, hvordan den socialpolitiske kontekst formede hendes genfortællinger for næsten ti år siden. Lunas genfortælling af sin første tid som redningsaktør var en medfortælling, forstået som et narrativ, der består af en overordnet fælles fortælling, i dette tilfælde om sammen at redde menneskeliv på tværs af politiske positioner og roller. Genfortællingen af Lunas første redningsaktion giver et tragisk indblik i behovet for at redde menneskeliv, samt hvordan evnen til at kunne genfortælle kræver helt særlige teknikker, da krop og sind ofte forsøger at slette sådanne voldsomme erindringer. Luna genfortalte således:

Det var i januar, og vi havde fået øje på en gummibåd. Vi modtog et nødopkald fra myndighederne om, at der var en båd i nød. Vi sejlede mod de koordinater, som myndighederne havde givet os, og så så vi båden ... Jeg var placeret på skibet som den, der skulle hjælpe folk op fra gummibådene [ribs]. Vi søsatte en gummibåd, som jeg ikke var i på det tidspunkt, jeg var på dækket, og jeg hørte gennem vores radio [som de kommunikerer med fra gummibådene til det store skib], at kommunikationen fra mine kollegaer i gummibådene begyndte at blive mere ængstelig og urolig. De havde opdaget, at den anden side af migranternes båd, som ikke var synlig fra vores store skib, var helt tømt for luft, og de opdagede ... en masse mennesker, som allerede var i vandet og allerede med deres

hoved vendt ned mod vandet ... og folk sank, og folk skreg, det var virkelig en katastrofe. Der var mere end 50 mennesker i vandet. På et tidspunkt kom jeg ned i gummibåden, og det, jeg husker, er bare skrigene fra de mennesker, der skreg. Det var virkelig forfærdeligt. Mine kollegaer begyndte at genoplive folk på gummibådene, og jeg samlede 10-15 bevidstløse mennesker op på gummibåden. Når de er bevidstløse, når de ikke trækker vejret, så er de døde. Jeg husker særligt, at jeg mærkede vægten af kroppen, og så var personen allerede død. Jeg sejlede imellem menneskers kroppe [bodies of people] ... Jeg tror, jeg var flere måneder om at fordøje dette øjeblik, fordi det var på grænsen til det værste scenarie ... I dag har jeg fuldstændig glemt denne redningsaktion. Jeg ved kun, hvad der skete, fordi jeg har fået genfortalt minderne. Jeg har set videoer, og jeg forestiller mig sceneerne, men min hjerne slog på en måde fra i dette øjeblik.

Empirien ovenfor viser, at Lunas kropslige sanser var kommet på overarbejde under hendes første redningsaktion. Andre menneskers døde kroppe – deres vægt, stilling i vandet, deres skrig, inden døden indtraf – var det, der gjorde, at hun ikke selv kunne fremkalde indre billeder af det, der var sket. De var simpelthen for tunge at bære. Amanda Wicks (2016, 135) hjælper os med at forstå, hvordan vi mennesker reagerer på det at leve med og gennem traumer: ”Efter den første manglende erindring kommer traumer til at befinde sig i udkanten af bevidstheden – implicit hukommelse og drømme – mens hjernen påtager sig arbejdet med at forstå og skabe mening.” Implicit hukommelse, også betegnet som den automatiseret hukommelse, refererer til en kropslig hukommelse, der hjælper dig med at kunne udføre motoriske opgaver (Sværke et al. 2024). For Luna blev denne tragiske erfaring den spæde start på internaliseringen af evnen til rent teknisk at kunne redde menneskeliv. Faktisk var det netop dette, som Luna i vores videre samtale fokuserede på, da hun skulle beskrive sin indsats på Middelhavet for mig, nemlig det at kunne udføre jobbet som redningsaktør i hårdt pressede situationer. Luna havde dedikeret sig til at bearbejde tragedier som disse, så de kunne skabe en form for mening. Som Luna selv beskrev:

... fordi jeg fordøjede det, fordi jeg blev ved med at fortsætte, indså jeg, at der er en grund til, at jeg er her, og at jeg er nødt til at gøre det, fordi jeg kan gøre det. Jeg har denne form for følelsesmæssig kontrol i denne situation, som giver mig mulighed for at være nyttig til søs i en kritisk nødsituation.

”Nyttig” refererede til at kunne agere og at handle i pressede situationer. Hendes krop var i stand til at handle på den viden, hun blev konfronteret med på Middelhavet, og det gjorde hende nyttig som redningsaktør.

Udover internaliseringen af de kropslige teknikker, det krævede at være redningsaktør på Middelhavet, havde Luna efterfølgende forsøgt at huske og skabe mening trods sin manglende erindring om den tragiske hændelse gennem samta-

ler med andre redningsaktører og videoklip. Hun havde med andre ord genskabt erindringen af erfaringen gennem en teknik, der bestod af at sætte de forskellige brudstykker sammen på ny med hjælp fra sine sociale omgivelser. Michael Jackson (2002) argumenterer i sin bog *The Politics of Storytelling* for, hvordan sådanne handlinger som at rekonstituere events i en historie ikke betyder, at man genlever disse events passivt. I stedet, siger han, betyder det, at man aktivt omarbejder dem. Formålet, foreslår han, er dobbelt. For det første må historiefortælling forstås som ”en strategi for at transformere private meninger til offentlige meninger” og for det andet ”som en vital menneskelig strategi for at vedligeholde en form for agens i mødet med umyndiggørende omstændigheder” (2002, 15). Med Jacksons dobbelte perspektiv på historiefortælling kan vi forstå, at når Luna aktivt bearbejdede tragedier forbundet med arbejdet som redningsaktør, gjorde det hende i stand til at genfortælle denne redningsaktion til mig, og nu gennem denne publikation til et større publikum. Mange af de humanitære organisationer har en journalist eller forsker om bord på deres skibe for at fortælle om tragedier på Middelhavet, men også for at give dem førstehåndsoplevelser af dem, ligesom skibene har deres eget formidlingsteam. Mange redningsaktører befandt sig på Middelhavet som redningsaktører netop med et ønske om at ændre de politiske strukturer, der har været med til at skabe irregulær migration og dødsfald på Middelhavet det seneste årti. Et ønske om at gøre det, der for størstedelen af befolkningen er gemt væk som fjerne livsvilkår for mennesker fra det globale syd, til et præsent og aktuelt moralsk ansvar for mennesker fra det globale nord. Med andre ord at skabe handlerum og dermed agens for disse historier i det offentlige rum blandt den brede befolkning inklusive politikere. Redningsaktionen i Lunas genfortælling skabte da også følelsesmæssige og moralske modsvar, der migrerede videre til nye aktører, når hun genfortalte den til mig og andre forskere/journalister eller oplærte nye redningsaktører.

Medfortællinger som Lunas har med den stigende kriminalisering af redningsaktioner på Middelhavet ændret sig. Når tragiske hændelser som disse bearbejdes og fortælles videre, bliver det en form for politisk modfortælling. Det bliver til et svar på de eksisterende politiske strukturer og en forklaring på, hvorfor mange af de redningsaktører, jeg har interviewet, befandt sig på Middelhavet. Det gør genfortællinger som disse socialt relevante, fordi de har eller får et socialt formål med håbet om at ændre verdenen til en, hvor alle menneskeliv værdsættes.

(U)frivillige modfortællinger

Luna brugte aktivt erindring som en teknik for at kunne gøre en forskel for folk på flugt på Middelhavet og samtidig genfortælle sine oplevelser af redningsak-

tioner. Antonio derimod blev ved med ufrivilligt at vende tilbage til én bestemt redningsaktion, hvis udfald han aldrig have fået vished om.

Under interviewet i 2021 sad vi på græsset og nød solen og de grønne omgivelser – langt fra de livsændrende oplevelser til søs, som han tidligere havde gennemlevet. Jeg kunne ikke lade være med at tænke på det store ansvar, han bar som taktisk koordinator: Med et fugleperspektiv fangede han de mest intense øjeblikke i andre menneskers liv – deres kamp for overlevelse. Jeg fulgte derfor op med det spørgsmål, om han kunne fortælle mig om en mission, der havde gjort stort indtryk på ham, fx hans første mission. Han svarede, at han havde svært ved at vælge én, for som han sagde: ”Jeg har haft meget gode missioner, og jeg har haft meget dårlige missioner.” Gode missioner, forklarede han, var, når han var i stand til at lokalisere de nødstedte, informere myndighederne og lede de private eftersøgnings- og redningsoperationer på skibene hen til de nødstedte og sikre, at de ikke blev sendt tilbage til Libyen. Dårlige missioner, forklarede han, var dem, der stadig hjemsøgte ham fra tid til anden. Han forklarede:

... den værste, hvilket er underligt, fordi det er noget, jeg ikke har set. Jeg har set lort, jeg har set folk hoppe i vandet, jeg har set døde kroppe på havet, men min værste mission, det var i 2020, det var min sidste mission i min første ansættelse, og jeg var ansvarlig taco, og der var to åbne sager [cases, migranter i havsnød] ... vi fløj først til den ene i syd, fordi vi fik oplysninger om, at der var et skibsvrag, og vi var ikke i stand til at finde dem, og vi ledte efter dem ret meget og var ikke i stand til at finde dem. Så fløj vi nordpå igen, og vi kunne finde det andet tilfælde ... takket være vores oplysninger blev de reddet ... under hele missionen var vi ikke i stand til at finde det første tilfælde [i syd] ... efter [redningsaktionen] havde jeg to meget forvirrende dage ... I to dage forsøgte vi virkelig at rekonstruere, hvad der var sket, for der var andre sager, som malteserne havde reddet, og vi troede, at de måske matchede [den forsvundne åbne sag], og så blev der reddet endnu en sag, og vi troede, at den måske matchede, men i sidste ende matchede de ikke vores åbne sag, og efter to eller tre dage læste vi flere aviser fra Libyen, og de bekræftede, at der var et skibsvrag stort set på det sted, vi troede ... ikke langt fra, hvor vi havde tjekket, så vi er stadig ikke sikre på, hvad der skete, men den bedste rekonstruktion, vi kan lave, er, at de oplysninger, vi fik, sandsynligvis var forkerte, de koordinater, vi fik fra en anden privat organisation, var ikke rigtige ... så derfor kunne vi ikke finde dem, men ja, vi kunne ikke finde dem, og jeg tror, at 102 mennesker døde ... det skete for et år siden, og fra tid til anden må jeg overbevise mig selv om, at det ikke er min skyld, at vi ikke kunne finde dem ...

Antonio var én af mange private redningsfolk, som følte sig magtesløs over ikke at kunne gøre noget. Den følelse – og de svære spørgsmål om ansvar – satte sig så dybt i ham, at han ikke kunne glemme det. Socialvidenskaben har dokumenteret, at mennesker, der har været udsat for eller været vidne til traumer, ofte oplever det samme som Antonio, nemlig ikke at kunne glemme (McNally 2003).

Det, der her hjemsøgte Antonio, var det billede, som han ikke kunne se, eller den historie, som han ikke kunne fortælle til ende. Trods sit fokus på og dedikerede indsats for at lære at spotte kunne han ikke se det, han så desperat søgte efter den dag på Middelhavet, nemlig den forliste båd med mennesker i nød. Hans job var at spotte disse situationer på lang afstand, og det ansvar, han var blevet tildelt af sine nærmeste sociale omgivelser, vejede tungt. Det, han ikke kunne glemme fra netop den redningsaktion, var det formodede udfald for de 102 mennesker, som var døden. Mange af de andre redningsaktører, jeg interviewede, erfarede også, at de ikke kunne slippe de erfaringer, de havde gjort sig under redningsaktioner. For nogle var det specifikke lugte, der igangsatte minderne. For andre var det tankemylder fra uopklarede redningsaktioner, som den Antonio beskrev ovenfor, hvor der aldrig var kommet vished om et nødopkald, og om de nødstedte var blevet reddet. Det var også svært for Antonio at slippe selve rollen som taktisk koordinator efter redningsmissionen, når han kom tilbage til land. Som han forklarede: "... når jeg kommer tilbage efter udsendelse, tjekker jeg virkelig, hvad der sker hver dag, hvert minut ... vi har sager [cases, her migranter i nød på Middelhavet], og det er nytteløst, jeg hjælper ikke nogen, det er ikke nødvendigt, at jeg gør det [følger med i sagerne]. Det er bare svært at løsrive sig." For andre var havet pludselig ikke længere en indbydende sommeraktivitet, men derimod et stort gravsted, som de ikke længere ville bevæge sig i.

Antonio udvalgte denne specifikke historie, fordi det var den, der vejede tungest for ham. Den, han ikke kunne slippe, selv når han ønskede det. Han havde ligesom Luna forsøgt at genskabe den med en begyndelse, midte og slutning, men slutningen forblev uvis. Modsat Luna kunne Antonio godt huske det, han selv havde været vidne til, men han kunne ikke stykke den sidste del af historien sammen. For det første, fordi han ikke selv havde set skibsvraget, og for det andet grundet en uenighed med de involverede aktører om, hvorvidt historier som disse aktivt skulle genfortæles. Antonio fortæller videre:

... Vi er sikre på, at de [Frontex' fly] var på stedet, men vi ved det ikke, da vi aldrig fandt sagen [Frontex har ikke villet offentliggøre information vedrørende denne sag], vi ved ikke, hvilket stadie skibsvraget var på, da de var på stedet, fordi vi ikke ved, om alle allerede var døde, da de fandt dem, eller om de kunne have gjort noget eller ej.

At Antonio er ude af stand til aktivt at kunne genfortælle den fulde historie om tragedien den dag, viser, hvordan historiefortælling er placeret i de ulige magtstrukturer, som irregulær migration er en konsekvens af. Michael Jackson skriver: "For hver historie, der ser dagens lys, forbliver utallige andre i skyggen, censurerede eller undertrykte" (2002, 11). Historiefortælling repræsenterer på

den måde en kamp for at finde en plads i et samfund, hvor der ofte tales om migranter, og hvor der udarbejdes politikker for at håndtere dem, men hvor de sjældent får en stemme. Antonios kamp om retten til at modfortælle gennem vidnesbyrd fra Middelhavet taler om evnen til at få adgang til information og have magten til at dele den og i sidste ende magten til at lade sådanne historier udspille sig, som man håber, de vil gøre. Som Antonio selv påpegede ovenfor: ”Det skete for et år siden, og fra tid til anden må jeg overbevise mig selv om, at det ikke er min skyld, at vi ikke kunne finde dem.”

Antonios forsøg på at bringe modfortællinger ind i den offentlige debat om irregulær migration er langt fra enestående. Faktisk har private redningsorganisationer gang på gang kæmpet for retten til at kunne modfortælle det europæiske grænseagentur Frontex’ versioner af bådulykker, såsom da den civile søredningsorganisation Sea-Watch sammen med Human Rights Watch og Border Forensics bad Frontex om at udlevere deres data vedrørende en båd i nød på Middelhavet den 30. juli 2021. De mente, at Frontex havde medvirket til at sende båden retur til Libyen, som ikke anses som et sikkert land at sende folk på flugt tilbage til. De fik afvist deres anmodning. De besluttede derfor at lægge sag an mod Frontex ved Den Europæiske Unions Domstol (EGC) i Luxembourg. Sea Watch beskrev sagen offentligt på deres hjemmeside:

Konkret henviser Sea-Watch til sagen om en tilbagetrækning den 30. juli 2021 i strid med folkeretten, som blev overvåret af Sea-Watchs rekognosceringsfly Seabird og redningsfartøjet Sea-Watch 3. Inden for den maltesiske eftersøgnings- og redningszone blev en båd i nød med omkring 20 personer om bord opfanget af den såkaldte libyske kystvagt og slæbt tilbage til Libyen. Redningsskibet Sea-Watch 3 var det nærmeste fartøj med redningskapacitet, men blev ikke informeret af nogen myndighed. Maltesiske embedsmænd nægtede at opfylde deres pligt til at koordinere redningsindsatsen og sikre, at mennesker i havsnød blev bragt til et sikkert sted, som det kræves i henhold til international søfarts- og menneskerettighedslovgivning. Før opbringningen [interception] af båden var en Frontex-drone gentagne gange på stedet og i nærheden af nødsituationen. Derfor må Frontex antages at have været involveret i tilbagetrækningen [til Libyen] i strid med international lov (Sea Watch).

At offentliggøre ikke kun data, men også kampen for retten til data er en teknik, der er betinget af tilstedeværelse på Middelhavet. Samtidig viser den, at historiefortællingernes politik kræver teknik og ressourcer.

Den ovenstående case samt Luna og Antonios fortællinger viser os, hvordan teknikker, her forstået både som kropslige og som narrative gen-, med- og modfortællinger, smelter sammen i et større metanarrativ om marginalisering af både migranternes egne fortællinger om irregulær migration, der opfattes som

en krise af EU, og redningsaktørernes modfortællinger om de tragiske udfald. Dette, vil jeg argumentere for, kan forstås som en kamp for retten til at skabe gen-, med- og modfortællinger i en større politisk og social kontekst, der er i konstant bevægelse og forandring, og som derfor kræver narrative og kropslige teknikker.

Konklusion

Luna og Antonios arbejde som redningsaktører er situeret i en industri om dødsfald på Middelhavet med forskellige aktører involveret såsom Frontex, europæiske stater, nationale grænsevagter, private redningsaktører, læger, tilbageværende familiemedlemmer, (medrejsende) migranter, retsmedicinere og politi. Denne artikel har zoomet ind på mødet mellem humanitære redningsaktører og mennesker, der har mistet livet på Middelhavet. Særligt har artiklen fokuseret på den ultimative negative konsekvens af kriminalisering af irregulær migration, nemlig migranternes død, samt private redningsaktioner på Middelhavet under den såkaldte migrationskrise. For det første har artiklen vist, hvordan private redningsaktører internaliserer specifikke kropslige teknikker, i dette tilfælde at fremstå stærk og pålidelig, samt det at spotte for at kunne udføre deres job. Dernæst har artiklen argumenteret for, hvordan sådanne kropslige teknikker er et produkt af et samfund præget af skærpet grænsekontrol, som har ført til kriminalisering af redningsarbejde på Middelhavet. Samtidig er flere og flere mennesker på flugt, mens Europa opruster ved sine grænser – en udvikling, der bidrager til det stigende dødstal blandt flygtninge. Dette har ledt til, at private humanitære redningsorganisationer i dag eksisterer i en kontekst af migration. For det tredje har artiklen vist, hvordan historiefortællinger fra Middelhavet bliver en måde, hvorpå redningsaktører kan gøre oprør imod de magtfulde politiske strukturer, som de kæmper imod. Samtidig viser artiklen, hvordan sådanne modfortællinger kan eksistere som uforløste historier, der ufrivilligt minder netop redningsaktører om de udfald, som de ikke selv har kontrol over, eller den modgang, de kan møde i forsøget på at fortælle.

Deres historier viser os, hvordan private redningsaktører på Middelhavet udvikler kropslige teknikker gennem deres deltagelse i redningsaktioner, hvilket gør dem bedre til at redde liv. Samtidig giver det kropsligt og psykisk belastende arbejde dem mulighed for at berette om konsekvenserne af både at møde og overse de menneskeliv, der går tabt. Artiklen konkluderer gennem redningsaktørers fortællinger, hvordan kropslige og narrative teknikker sammensmelter til et metanarrativ, og hvordan redningsarbejdet henvender sig til offentligheden gennem forskellige strategier.

Empirien i artiklen er ikke enestående. Dødsfald på Middelhavet finder sted hele tiden. En nyfødt babys dødsfald den 28. maj 2024 om bord en båd på Middelhavet vakte opsigt i medier og blandt humanitære organisationer (Dell’Arciprete 2024). Døden kender ingen alder, og dødstallene fortsætter med at stige. Mindst 8.938 mennesker døde på migrationsruter verden over i 2024, hvilket gør det til det år, hvor flest mennesker er registreret at have mistet livet, ifølge nye data indsamlet af Den Internationale Organisation for Migration (IOMa). Tallene siger noget om dimensionerne af disse tragedier. Artikler som denne giver indsigt i de sociale implikationer bag tallene.

Noter

1. I denne artikel benytter jeg termen 'migrant' for alle de mennesker, der er på flugt. Jeg læner mig op ad Den Internationale Organization for Migrations (IOM) definition, der betegner en migrant således: "En person, der flytter væk fra sit sædvanlige opholdssted, enten inden for et land eller over en international grænse, midlertidigt eller permanent og af forskellige årsager."
2. Oversat af forfatter. Alle citater er oversat fra engelsk til dansk af forfatter.
3. Se også Andersson (2014), som omhandler myndigheders brug af tid som en måde at forhindre migration på.

Litteratur

Agustín, Óscar García og Martin Bak Jørgensen. 2019. *Solidarity and the "Refugee Crisis" in Europe*. Springer International Publishing.

Andersson, Ruben. 2014. "Time and the Migrant Other: European Border Controls and the Temporal Economics of Illegality". *American Anthropologist* 116(4):795-809. <https://doi.org/10.1111/aman.12148>.

Black, Julia. 2024. "A Decade of Documenting Migrant Deaths: Data Analysis and Reflection on Deaths during Migration Documented by IOM's Missing Migrants Project, 2014-2023". IOM GMDAC. Tilgået 05.08.2024. <https://missingmigrants.iom.int/sites/g/files/tmzbd1601/files/publication/file/A%20decade%20of%20documenting%20migrant%20deaths.pdf>.

Chemlali, Ahlam. 2023. "Rings in the Water: Felt Externalisation and its Rippling Effect in the Extended EU Borderlands". *Geopolitics* 29(3):873-96. <https://doi.org/10.1080/14650045.2023.2198125>.

Cusumano, Eugenio. 2017a. "The Sea as Humanitarian Space: Non-governmental Search and Rescue Dilemmas on the Central Mediterranean Migratory Route". *Mediterranean Politics* 23(3):387-94. <https://doi.org/10.1080/13629395.2017.1302223>.

— 2017b. "Emptying the Sea with a Spoon? Non-governmental Providers of Migrants Search and Rescue in the Mediterranean". *Marine Policy* 75:91-98. <https://doi.org/10.1016/j.marpol.2016.10.008>.

Cusumano, Eugenio og Flora Bell. 2021. "Guilt by Association? The Criminalisation of Sea Rescue NGOs in Italian Media". *Journal of Ethnic and Migration Studies* 47:19:4285-307. [10.1080/1369183X.2021.1935815](https://doi.org/10.1080/1369183X.2021.1935815).

Cusumano, Eugenio og Matteo Villa. 2021. "From 'Angels' to 'Vice Smugglers': The Criminalization of Sea Rescue NGOs in Italy". *Eur J Crim Policy Res* 27:23-40. <https://doi.org/10.1007/s10610-020-09464-1>.

Dell'Arciprete, Nicola. 2024. "Baby Girl Found Dead on a Boat Arriving in Lampedusa, Italy, in yet Another Tragic Event on Mediterranean Shores". Unicef 28.05.2024. Tilgæt 05.08.2024. <https://www.unicef.org/eca/press-releases/baby-girl-found-dead-boat-arriving-lampedusa-italy-yet-another-tragic-event>.

Europæiske Kommission (EK). n.d. "EU Migration and Asylum Policy". Tilgæt 05.08.2024. <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-migration-policy/>.

Farmer, Paul. 1996. "Social Inequalities and Emerging Infectious Diseases". *Emerging infectious diseases* 2(4):259-69. DOI: 10.3201/eid0204.960402.

— 2001. *Infections and Inequalities: The Modern Plagues*. University of California Press. <https://doi.org/10.1525/9780520927087>.

Fekete, Liz. 2018. "Migrants, Borders and the Criminalisation of Solidarity in the EU". *Race & Class* 59(4):65-83. <https://doi.org/10.1177/0306396818756793>.

Heller, Charles og Lorenzo Pezzani. 2017. "Forensic Oceanography. Death by Rescue. The Lethal Effects of the EU's Policies of Non-assistance". Tilgæt 06.08.2024. https://content.forensic-architecture.org/wp-content/uploads/2023/04/2016_Report_Death-By-Rescue.pdf.

Hertz, Robert. 1960 [1907]. *Death and the Right Hand*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315017600>.

International Committee of the Red Cross (ICRC). 2022. "Counting the Dead. How Registered Deaths of Migrants in the Southern European Sea Border Provide Only a Glimpse of the Issue". A report elaborated by the International Committee of the Red Cross (ICRC) Paris Delegation Forensic Department. Tilgæt 10.06.2025. COUNTING-THE-DEAD-FINAL.pdf.

IOM. 2023. "Deadliest Quarter for Migrants in the Central Mediterranean Since 2017". Tilgæt 05.08.2024. <https://www.iom.int/news/deadliest-quarter-migrants-central-mediterranean-2017>.

— 2025. "2024 is the Deadliest Quarter for Migrants in the Central Mediterranean, New IOM Data Reveals". Tilgæt 05.06.2025. https://www.iom.int/news/2024-deadliest-year-record-migrants-new-iom-data-reveals?fbclid=IwY2xjawKuZ1dleHRuA2FlbQlXMAbicmlkETBHamw2M084ZUdMZnljcDd0AR7V8aYAUdpduARhR3XwImgbaiwaXaRNFhth-QI6KSVxNZAn819bj-LgudPxf0w_aem_gNXa4wtK4cpRcKpLuPSz4w.

Iozzelli, Jasmine. 2024. "Rescue in the Central Mediterranean. Migration via Sea Routes, Between University, Ships, and Schools". *Antropologia Pubblica* 8(1):251-60. <https://doi.org/10.1473/anpub.v8i1.257>.

Jackson, Michael. 1983. "Knowledge of the Body". *Man* 18(2):327-45. <https://doi.org/10.2307/2801438>.

— 2002. *The Politics of Storytelling. Violence, Transgression and Intersubjectivity*. Museum Tusculanum Press.

Kurdi, Tima et al. 2023. "Open Letter by over 180 Human Rights Organizations and Initiatives Together with Tima Kurdi, Aunt of Alan Kurdi". *Sea-watch.org*, 20.06.2023. Tilgæt 10.06.2025. <https://sea-watch.org/en/up-to-600-people-drown-off-pylos-greece-only-days-after-eu-leaders-agreed-to-further-erode-the-right-to-asylum-2/>.

de León, Jason. 2015. *The Land of the Open Graves: Living and Dying on the Migrant Trail*. University of California Press.

Læger uden grænser. n.d. "History". Tilgået 10.06.2025. <https://searchandrescue.msf.org/history.html>.

Mainwaring, Cetta og Daniela DeBono. 2021. "Criminalizing Solidarity: Search and Rescue in a Neo-colonial Sea". *Politics and Space* 39(5):1030-48. doi/10.1177/2399654420979314.

Mann, Itamar og Julia Mourão Permoser. 2022. "Floating Sanctuaries: The Ethics of Search and Rescue at Sea". *Migration Studies* 10(3):442-63. <https://doi.org/10.1093/migration/mnac007>.

M'charek, Amade. 2018. "'Dead-Bodies-at-the-Border': Distributed Evidence and Emerging Forensic Infrastructure for Identification". I *Bodies as Evidence: Security, Knowledge, and Power*, redigeret af Mark Maguire, Ursula Rao og Nils Zurawski, 89-109. Duke University Press. <https://doi.org/10.1215/9781478004301>.

McNally, Richard. 2003. *Remembering Trauma*. Belknap Press/Harvard University Press.

Mellon, Grainne. 2023 "Trial of Migrant Search and Rescue Worker Seán Binder is Due to be Heard in Lesbos, Greece on 10 January Despite Multiple Breaches of International Human Rights Law". *Garden Court Chambers* 09.01.2023. Tilgået 05.08.2024. <https://www.gardencourtchambers.co.uk/news/trial-of-migrant-search-and-rescue-worker-sean-binder-is-due-to-be-heard-in-lesbos-greece-on-10-january-despite-multiple-breaches-of-international-human-rights-law>.

Rajaram, Prem Kumar. 2015. "Beyond Crisis: Rethinking the Population Movements at Europe's Border". *FocaalBlog*. Tilgået 05.08.2024. www.focaalblog.com/2015/10/19/prem-kumar-rajaram-beyond-crisis.

Sea Watch. "Sea-Watch Takes Frontex to Court". Tilgået 10.06.2025. <https://sea-watch.org/en/sea-watch-takes-frontex-to-court/>

Simonsen, Anja. 2023. "The 'Transnational Business of Death' Among Somali Migrants in the Streets of Athens". *Migration and Society* 6(1):16-29. <https://doi.org/10.3167/arms.2023.060103>.
— 2025. "Risk, Improvisation, and Emergency Governance on the Mediterranean Sea". *Migration and Society* 8:1-17. <https://doi.org/10.3167/arms.2025.0122OF3>.

Singer, Merrill og Barabra Rylko-Bauer. 2021. "The Syndemics and Structural Violence of the COVID Pandemic: Anthropological Insights on a Crisis". *Open Anthropological Research* 1(1): 7-32. <https://doi.org/10.1515/opan-2020-0100>.

Stierl, Maurice. 2023a. "The EU's Secret Weapon Against Refugees – Time". *Aljazeera*, 17.05.2023. Tilgået 05.08.2024. <https://www.aljazeera.com/opinions/2023/5/17/the-eu-is-weaponising-time-against-refugees-lives-be>.

— 2023b. "Rebel Spirits at Sea: Disrupting Europe's Weaponizing of Time in Maritime Migration Governance". *Security Dialogue* 54(4):356-73. <https://doi.org/10.1177/09670106231163990>.

Sværke, Katrine, Jørn Hounsgaard og Steen Folke Larsen. 2024. "Hukommelse – Læs om de forskellige typer af hukommelse". *Lex.dk*. Tilgået 06.12.2024. <https://lex.dk/hukommelse>.

United Nations Human Rights Office of the High Commissioner. 2021. "'Lethal Disregard' Search and Rescue and the Protection of Migrants in the Central Mediterranean Sea". Tilgået 05.08.2024. <https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Issues/Migration/OHCHR-thematic-report-SAR-protection-at-sea.pdf>.

Vari, Elisa. 2020. "Italy-Libya Memorandum of Understanding: Italy's International Obligations". *Hastings Int'l & Comp. L. Rev.* 43(1):105-34. https://repository.uclawsf.edu/hastings_international_comparative_law_review/vol43/iss1/5.

Vigh, Henrik. 2008. "Crisis and Chronicity: Anthropological Perspectives on Continuous Conflict and Decline". *Ethnos, Journal of Anthropology* 73(1):5-24. <https://doi.org/10.1080/00141840801927509>.

Wicks, Amanda. 2016. "'No Other Tale to Tell': Trauma and Acts of Forgetting in The Road". In *Critical Trauma Studies: Understanding Violence, Conflict and Memory in Everyday Life*, redigeret af Monica J. Casper og Eric Wertheimer, 135-56. NYU Press. <http://www.jstor.org/stable/j.ctt180414n.12>.

Wit, Sara de, Arno Pascht og Michaela Haug. 2018. "Translating Climate Change. Anthropology and the Travelling Idea of Climate Change – Introduction". *Sociologus* 68(1):1